

Agnieszka Lipska-Sondecka*, *Michał Madej***

Centra Integracji Cudzoziemców – aspekty prawno-organizacyjne

**Foreigner Integration Centers –
Legal and Organizational Aspects**

STUDIA I ANALIZY

Słowa kluczowe: polityka migracyjna, uchodźcy, kryzys migracyjny, Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, Unia Europejska

Key words: migration policy, refugees, migration crisis, Asylum, Migration and Integration Fund, European Union

Abstrakt: Centra Integracji Cudzoziemców to element unijnego mechanizmu finansowego (Fundusz Azylu, Migracji i Integracji), którego celem jest wsparcie migrantów i uchodźców w adaptacji do życia w nowym państwie, społeczeństwie, kulturze. Centra mają być miejscem, w którym osoby legalnie przybywające do Polski będą mogły uzyskać kompleksową pomoc prawną, naukę języka polskiego, wsparcie psychologiczne, kursy adaptacyjne, warsztaty międzykulturowe czy skorzystać z usług doradcy zawodowego.

Centra Integracji Cudzoziemców nie będą miejscami recepcyjnymi czy ośrodkami relokacji migrantów, tylko przestrzenią świadczącą kompleksową, skuteczną pomoc, dostosowaną do rzeczywistych potrzeb osób przyjeżdżających do Polski z różnych kręgów cywilizacyjnych i kulturowych. Ich działalność ma być fundamentem realizacji strategii włączania i integracji imigrantów z polskim społeczeństwem, a głównym źródłem finansowania ich działalności jest Fundusz Azylu, Migracji i Integracji Unii Europejskiej.

* ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8911-4087>; dr hab. prof. uczelni, Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Uniwersytet Szczeciński. E-mail: agalipska@wp.pl.

** ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-4422-8749>; chorążym, Wyższa Szkoła Straży Granicznej w Koszalinie. E-mail: michal.madej@strazgraniczna.pl.

Abstract: *Foreigner Integration Centers are part of an EU financial mechanism (Asylum, Migration and Integration Fund), the aim of which is to support migrants and refugees in adapting to life in a new country, society, and culture. The centers are intended to be places where individuals legally arriving in Poland can obtain comprehensive legal assistance, Polish language classes, psychological support, adaptation courses, intercultural workshops, and career counseling services. The Foreigner Integration Centers will not be reception centers or migrant relocation centers, but rather spaces providing comprehensive, effective assistance tailored to the actual needs of individuals arriving in Poland from diverse civilizational and cultural backgrounds. Their activities are intended to be the foundation for implementing the strategy of including and integrating immigrants into Polish society, and the primary source of funding for their activities is the European Union's Asylum, Migration, and Integration Fund.*

Wprowadzenie

Na początku XXI wieku Europa stanęła w obliczu rosnącego problemu migracji, zarówno z przyczyn ekonomicznych, jak i politycznych¹. Wzrost imigracji związany był z dążeniem migrantów do poprawy warunków życia, poszukiwaniem pracy i lepszym dostępem do edukacji w krajach o wyższym standardzie. Jednocześnie, konflikty zbrojne i niestabilność polityczna w wielu regionach świata, zwłaszcza na Bliskim Wschodzie i w Afryce, prowadziły do napływu uchodźców do Europy. Szczyt kryzysu migracyjnego w 2015 roku stał się nie tylko wyzwaniem dla państw członkowskich Unii Europejskiej, ujawnił także istotne deficyty w polityce migracyjnej i azylowej Unii oraz zasadnicze różnice wśród rządów państw członkowskich dotyczących poszukiwania możliwości rozwiązania tych narastających problemów². Władze Unii Europejskiej oraz przywódcy państw członkowskich zmuszeni zostali do podjęcia działań celem rozwiązania kryzysu i minimalizacji jego skutków. Jednak dodatkowa pomoc finansowa oraz ujednoczenie przepisów o wnioskach azylowych i reforma systemu dublińskiego okazały się niewystarczające³. Państwa europejskie nie były gotowe na solidarne ponoszenie ciężarów związanych ze

---

¹ Por.: H. de Haas, *Migracja bez mitów. Wszystko, co trzeba wiedzieć o najbardziej spornej kwestii w polityce*, Sieradz 2025; P. Zeihan, *Koniec świata to dopiero początek. Scenariusz upadku globalizacji*, Warszawa 2023.

² P. Zalewski, *Działania administracji państwowej w Polsce wobec uchodźców z Ukrainy w pierwszych tygodniach wojny w Ukrainie 2022 roku Aspekty prawne i securitologiczne*, «*Studia Politicae Universitatis Silesiensis*» 2022, t. 34, s. 101–124.

³ Zob. *Konwencja wyznaczająca państwo odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosków o azyl złożonych w jednym z Państw Członkowskich Wspólnot Europejskich*, sporządzona w Dublinie dnia 15 czerwca 1990 roku, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/konwencja-wyznaczajaca-panstwo-odpowiedzialne-za-rozpatrywanie-17160757>.

skutkami kryzysu migracyjnego⁴. Prace nad wspólnymi, unijnymi regulacjami w zakresie szeroko pojętej unijnej polityki migracyjnej trwały od 2016 roku, by dopiero w grudniu 2023 roku wypracować wstępne porozumienie w sprawie modyfikacji przepisów dublińskich dotyczących podziału odpowiedzialności za rozpatrywanie wniosków azylowych⁵.

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy nowy instrument realizacji polityki migracyjnej w ramach przyjętego w maju 2024 roku przez Parlament Europejski unijnego Paktu o Azylu, Migracji i Integracji, może przyczynić się do lepszej adaptacji i integracji cudzoziemców z lokalnymi i regionalnymi społecznościami. Rozważania skupiać się będą wokół prawnych i organizacyjnych kwestii funkcjonowania w Polsce Centrów Integracji Cudzoziemców, które mają być przestrzenią oferującą cudzoziemcom profesjonalną i kompleksową pomoc w zakresie aktywnej adaptacji w nowych warunkach. Autorzy przyjęli założenie, że problematyka organizacji i działania Centrów Integracji Cudzoziemców jest obszarem dość słabo rozpoznanym, a z punktu widzenia badawczego i społecznego niezmiernie ważnym i aktualnym. W trakcie przygotowywania tekstu autorzy korzystali z dostępnej literatury oraz zasobów internetowych, z których część zamieszczona jest na oficjalnych stronach organów i instytucji krajowych i europejskich. Metoda analizy dokumentów i aktów prawnych oraz narracja uwzględniająca diachroniczne jak i synchroniczne podejście pozwoliły na celowościowe pokazanie wyzwań związanych z koniecznością poszukiwania rozwiązań dotyczących adaptacji i integracji cudzoziemców w nowych warunkach cywilizacyjnych i kulturowych.

Unia Europejska wobec kryzysu migracyjnego (2015–2025). Wybrane aspekty

W polityce europejskiej ostatnia dekada zdefiniowana została przez wyzwania migracyjne, które stały się testem unijnej spójności, ale także osią politycznych sporów i społecznych podziałów w państwach członkowskich. Rok 2015, określany często jako „rok wielkiej migracji”, dał początek procesom, które zapoczątkowały redefinicję pojęcia bezpieczeństwa granic, suwerenności państwowej oraz europejskiej solidarności. Do Europy przybyło ponad milion migrantów i uchodźców, głównie z ogarniętej wojną Syrii, Afganistanu oraz

⁴ K. Cichoń, *Migracje ludności w Europie jako czynnik wyzwań bezpieczeństwa państw. Kryzys migracyjny i uchodźczy w 2015 i 2022 roku*, «Analizy i komentarze. Prace studentów, Centrum Europy Wschodniej» 2023, nr 4, s. 6–7.

⁵ J. Szymańska, *Unijny pakt o migracji i azylu – wzmocnienie kontroli na granicach i obojętna solidarność*, «Biuletyn PISM» 28.03.2024, nr 47(857), s. 1.

Iraku. Jednak to nie ilość osób szukających bezpiecznego schronienia poza granicami swojego kraju stała się jedną z przyczyn kryzysu migracyjnego, ale głównie nieskuteczna polityka imigracyjna Unii Europejskiej. Przepisy Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stanowią o przyznaniu ochrony każdemu obywatelowi państwa trzeciego, który takiej ochrony wymaga⁶. Unijna ochrona migrantów i uchodźców, została także wzmocniona przepisem art. 19 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, który zakazuje zbiorowych wydań oraz wydalania i przekazywania cudzoziemców do państw, w których mogliby być poddani karze śmierci, torturom, nieludzkiemu bądź poniżającemu traktowaniu lub karaniu⁷. Jest to tzw. zasada *non-refoulement*, zgodnie z którą państwa powinny powstrzymać się od wydalania cudzoziemców w każdej sytuacji, w której systematyczne łamanie praw człowieka w państwie, do którego ma być odesłany cudzoziemiec, jest powszechnie znane⁸. Ale podstawowym problemem w trakcie kryzysu migracyjnego w 2015 roku okazał się tzw. system dubliński, który odpowiedzialność za rozpatrywanie wniosków o azyl nakładał na państwo, którego granica została nielegalnie przekroczona oraz system informatyczny Eurodac, zbierający odciski palców osób ubiegających się o azyl oraz nielegalnych imigrantów⁹. W obliczu masowego napływu

⁶ Zob. *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (wersja skonsolidowana) Dz. Urz. UE C 326; Zob. także M. Górczyńska i inni, *Analiza prawna sytuacji na polsko-białoruskiej granicy. Stan na dzień 9 września 2021 roku*, s. 7, www.hfhr.pl (23.02.2026).

⁷ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326/391).

⁸ M. Górczyńska i inni, *Analiza prawna sytuacji...*, s. 10.

⁹ *Konwencja wyznaczająca państwo odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosków o azyl złożonych w jednym z Państw Członkowskich Wspólnot Europejskich*, sporządzona w Dublinie dnia 15 czerwca 1990 roku, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/konwencja-wyznaczajaca-panstwo-odpowiedzialne-za-rozpatrywanie-17160757>; Rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiające kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl, wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego (Dublin II), <https://eur-lex.europa.eu/PL/legal-content/summary/dublin-ii-regulation.html> (23.02.2026); Rozporządzeniu (UE) nr 604/2013 w sprawie kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o azyl (Dublin III), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=LEGISSUM:23010503_1&frontOfficeSuffix=%2F (23.02.2026); Rozporządzenie Rady (WE) nr 2725/2000 z dnia 11 grudnia 2000 r. dotyczące ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania Konwencji Dublińskiej, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=celex:32000R272>. Rozporządzenie to zostało zmienione Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia UE nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi

osób, tak skonstruowane procedury okazały się niewydolne, przyczyniając się do jednego z największych w XXI wieku kryzysów humanitarnych na obszarze Unii Europejskiej. Kryzys mechanizmów dublińskich rozpoczął zmianę podejścia Brukseli do polityki „otwartych drzwi”, na rzecz uszczelniania unijnych granic zewnętrznych. W 2016 roku Unia Europejska zawarła z Turcją porozumienie, w myśl którego państwo to zobowiązało się powstrzymywać nielegalnych migrantów, chcących przedostać się na teren Unii Europejskiej i przyjmować tylko tych, którzy z jej terytorium przedostali się do Grecji. W zamian za zahamowanie przez Turcję napływu osób przez tzw. szlak bałkański miała ona otrzymać pomoc finansową na pokrycie kosztów realizacji porozumienia oraz uzyskać obietnicę przyspieszenia integracji ze strukturami unijnymi¹⁰. Podjęto także współpracę z rządem Libii i Tunezji co pozwoliło na ograniczenie liczby osób przybywających do Europy tzw. szlakiem śródziemnomorskim. Jednocześnie Unia Europejska rozpoczęła działania systemowe i instytucjonalne zmierzające do wzmocnienia ochrony unijnych granic. W listopadzie 2019, roku na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej, powołano do życia Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej (FRONTEX), wspierającą państwa członkowskie UE i państwa stowarzyszone w ramach Schengen w zarządzaniu granicami zewnętrznymi Unii i walce z przestępczością transgraniczną¹¹. Wprowadzono także Europejski System Informacji o Podróżach i Autoryzacji Podróż (ETIAS), unijny kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (tzw. kodeks graniczny Schengen) oraz wspólne normy i procedury dla państw członkowskich dotyczące powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich¹².

Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (tzw. rozporządzenie o Eurodac) (23.02.2026).

¹⁰ Zob. N. Roubini, *Megazagrożenia*, Warszawa 2023, s. 328–329.

¹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1052/2013 i (UE) 2016/1624, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1573722151667&uri=CELEX:32019R1896> (23.02.2026).

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240 z dnia 12 września 2018 r. ustanawiające europejski system informacji o podróżach i zezwoleń na podróż (ETIAS) oraz zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1077/2011, (UE) nr 515/2014, (UE) 2016/399, (UE) 2016/1624 i (UE) 2017/2226, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R1240>; Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016R0399>; Dyrektywa 2008/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur

W roku 2021 białoruski reżim Aleksandra Łukaszenki, wspierany przez putinowską Rosję zaczął wykorzystywać migrantów jako narzędzie nacisku na Polskę, Litwę i Łotwę, co zmusiło Unię Europejską do zmiany podejścia i oceny działań polskiego rządu w kontekście budowy zapory elektronicznej na granicy z Białorusią. Działania prowadzone przez Białoruś uznane zostały jako element wojny hybrydowej, a obrona wschodniej granicy Polski za obronę całej zewnętrznej granicy Unii Europejskiej. W lutym 2022 roku wybuch pełnoskalowej wojny w Ukrainie zmienił optykę debaty o migrantach i uchodźcach. Polska stała się pierwszym państwem, które otworzyło swoje granice przyjmując miliony Ukraińców szukających schronienia przed wojną. Opierając się na oddolnej solidarności polskiego społeczeństwa oraz przy zaangażowaniu lokalnych i regionalnych samorządów zainicjowała różne formy pomocy i wsparcia. Także Unia Europejska uruchomiła mechanizm, który miał zapewnić natychmiastową i zbiorową (tj. bez konieczności rozpatrywania indywidualnych wniosków) ochronę osobom przesiedlonym, które nie mogły wrócić do swojego kraju pochodzenia¹³. Miał on zastosowanie do obywateli Ukrainy, a także bezpaństwowców i obywateli państw trzecich korzystających z ochrony międzynarodowej w Ukrainie oraz członków ich rodzin, którzy zamieszkiwali w Ukrainie przed 24 lutego 2022 r.

Kryzys migracyjny z 2015 roku, a następnie uchodźczy, po wybuchu wojny w Ukrainie w lutym 2022 roku, zmusił państwa członkowskie Unii do rozpoczęcia prac nad kompleksową reformą polityki migracyjnej i wypracowania nowych ram prawnych, których celem było zapewnienie skutecznej ochrony granic zewnętrznych, sprawniejszą realizację procedur azylowych, oraz sprawiedliwe dzielenie się odpowiedzialnością za przyjmowanie azylantów¹⁴. Unijny Pakt o Migracji i Azylu, po wielu trudnych i burzliwych latach negocjacji, został przyjęty przez Radę Unii Europejskiej w maju 2024 roku, a większość regulacji zacznie obowiązywać od czerwca i lipca 2026 roku. Dokument zakłada szybsze procedury graniczne, deportacyjne, obowiązkową solidarność i dobrowolną relokację. Jest gwarancją silnych i bezpiecznych granic zewnętrznych Unii, poszanowania praw różnych grup osób oraz solidarności krajów UE w obliczu nowych wyzwań migracyjnych i kryzysów uchodźczych¹⁵. Polska,

---

stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0115> (23.02.2026).

¹³ Zob. *Uchodźcy z Ukrainy: Twoje prawa w UE*, https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/information-people-fleeing-war-ukraine/fleeing-ukraine-your-rights-eu_pl (25.02.2026).

¹⁴ Zob. J. Szymańska, *Unijny pakt o migracji i azylu...*

¹⁵ Zob. *Pakt o migracji i azylu*, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_pl (26.02.2026).

Węgry i Słowacja zagłosowały przeciwko rozwiązaniom przyjętym w Pakcie, argumentując swoje stanowisko koniecznością ochrony suwerenności państwa i bezpieczeństwa obywateli¹⁶.

Fundusz Azylu, Migracji i Integracji – instrument finansowania polityki migracyjnej Unii Europejskiej

Unijne doświadczenia związane z kryzysem spowodowały, że polityka migracyjna i azylowa stała się nie tylko priorytetem działań wspólnotowych, ale także jednym z największych wyzwania, przed którymi stanęła Unia i jej państwa członkowskie w XXI wieku. Aby zapewnić skuteczne zarządzanie przepływami migracyjnymi na poziomie wspólnotowym, wypracowano specjalne mechanizmy finansowe wspierające państwa Unii Europejskiej w procesie zarządzania przepływami migracyjnymi. Głównym instrumentem finansowym wspierającym działania państw członkowskich w realizacji zadań w zakresie polityki migracyjnej, azylowej i integracyjnej został ustanowiony na lata 2014–2020 Fundusz Azylu Migracji i Integracji (FAMI). Zastąpił on trzy dotychczasowe fundusze skupione w Programie ogólnym pod nazwą „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”¹⁷. Skonsolidowanie środków pieniężnych w ramach jednego instrumentu miało na celu uproszczenie struktury finansowania zadań i procedur administracyjnych oraz zwiększenie elastyczności ich wydatkowania. Głównymi celami FAMI na lata 2014–2020 było wzmocnienie i rozwijanie Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego poprzez zapewnienie skutecznego i jednolitego stosowania przepisów UE w tej dziedzinie, wspieranie legalnej migracji do państw UE zgodnie z potrzebami rynku pracy i promowanie skutecznej integracji obywateli państw spoza UE, wzmocnienie sprawiedliwych i skutecznych strategii powrotu, które mają przyczynić się do zwalczania nielegalnej migracji oraz zapewnienie, że państwa UE, najbardziej dotknięte przepływami migracyjnymi i azylowymi, będą mogły liczyć na solidarność ze strony innych państw UE¹⁸. Aby móc kontynuować cele dotyczące

¹⁶ *Unijni ministrowie zatwierdzili pakt migracyjny. Polska była przeciw*, «Gazeta Prawna» 14.05.2024, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/9507059,unijni-ministrowie-zatwierdzili-pakt-migracyjny-polska-byla-przeciw.html> (10.03.2026).

¹⁷ Zob. *Fundusz Azylu, Migracji i Integracji*, Biuletyn migracyjny, Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, nr 48/czerwiec 2014, <http://www.biuletynmigracyjny.uw.edu.pl/48-czerwiec-2014/fundusz-azylu-migracji-i-integracji-cz-1> (23.02.2026).

¹⁸ Zob. *Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (2014–2020)*, https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/asylum-migration-and-integration-funds/asylum-migration-and-integration-fund-2014-2020_en (23.02.2026).

skutecznej ochrony zewnętrznych granic Unii Europejskiej w kontekście prac nad kompleksową reformą polityki migracyjnej (tzw. pakt migracyjno-azyłowy), Parlament Europejski i Rada zdecydowały o przedłużeniu działania FAMI na kolejny okres budżetowy, tj. 2021–2027¹⁹. W aktualnej perspektywie finansowej celem Funduszu jest przyczynianie się do skutecznego zarządzania przepływami migracyjnymi oraz wdrażanie, wzmacnianie i rozwijanie wspólnej polityki azyłowej i imigracyjnej zgodnie z unijnym dorobkiem prawnym i przy pełnym poszanowaniu zobowiązań międzynarodowych Unii i państw członkowskich, wynikających z instrumentów międzynarodowych, których są stronami²⁰. Jako kluczowy instrument finansowy polityki migracyjnej Unii Europejskiej, działalność Funduszu została skoncentrowana na czterech głównych celach strategicznych odzwierciedlających kompleksowe podejście Wspólnoty do zarządzania procesami migracyjnymi. W ramach programu można realizować projekty dotyczące wzmocnienia i rozwoju wspólnego systemu azyłowego, wspomagać budowę systemów dobrowolnych powrotów oraz readmisji, promować mechanizmy relokacji i przesiedleń, szczególnie w odniesieniu do państw dotkniętych tzw. presją migracyjną (np. Polska, Grecja, Włoch), a także wspierać legalną migrację oraz promować skuteczną integrację obywateli państw trzecich. I właśnie to działanie, przypisane do szczegółowego celu FAMI zatytułowanego jako legalna migracja i integracja, proponuje tworzenie sieci Centrów Integracji Cudzoziemców w oparciu o zasadę jednego okienka, tj. miejsc, w których obywatele państw trzecich legalnie przebywający w Polsce będą mogli uzyskać kompleksową pomoc informacyjną i usługową.

W ramach FAMI mogą być realizowane również działania szczególne, finansowane z dodatkowych środków przyznanych przez Komisję Europejską. Są to projekty transnarodowe lub krajowe, które są zgodne z celami Funduszu i pozwalają na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych²¹. W Polsce beneficjentami środków mogą być organizacje i instytucje, których zakres działań jest wskazany w ogłoszeniach o naborach wniosków do projektów finansowanych z FAMI. Z programu wyłączone zostały osoby fizyczne oraz prowadzące indywidualną działalność gospodarczą.

---

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1147 z dnia 7 lipca 2021 r. *ustanawiające Fundusz Azyłu, Migracji i Integracji* (Dz. Urz. UE L 252 z dnia 15 lipca 2021 r.).

²⁰ *Fundusz Azyłu, Migracji i Integracji (2021–2027)*, Departament Funduszy Europejskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, <https://www.gov.pl/web/dfe-mswia/program-funduszu-azylu-migracji-i-integracji-2021-2027> (23.02.2026).

²¹ *Zob. Zmiana polskiego programu FAMI 2021–2027*, www.gov.pl/web/dfe-mswia/zmiana-programu-fami-2021-2027 (23.02.2026).

Centrum Integracji Cudzoziemców – przykład miasta Koszalin

Koncepcja powstania Centrów Integracji Cudzoziemców pojawiła się w 2017 roku w okresie rządów Zjednoczonej Prawicy. Projekty dotyczyły wypracowania modelu integracji cudzoziemców w Polsce, a koszty współfinansowane były z unijnego Funduszu Azylu Migracji i Integracji na lata 2014–2020, a następnie jego kontynuacją w latach 2021–2027. Pomysłodawcą tworzenia Centrów było ówczesne Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, które przygotowało dwa programy: pierwszy koncepcyjny zatytułowany „Budowa struktur dla integracji cudzoziemców w Polsce”, realizowany w latach 2017–2020 i dofinansowany z funduszu Azylu Migracji i Integracji 2024–2020. Jego celem było wybranie modelu Centrów, który najlepiej mógłby się sprawdzić w Polsce. Drugi projekt o charakterze pilotażowym, pod nazwą „Budowanie struktur dla integracji cudzoziemców w Polsce – etap II – pilotaż Centrów Integracji Cudzoziemców”, realizowany był w latach 2021–2023, a jego dofinansowanie pochodziło także z unijnego funduszu migracyjnego na lata 2014–2020. Najważniejszym celem pilotażu, realizowanego w dwóch województwach wielkopolskim i małopolskim było sprawdzenie, w jaki sposób powinny funkcjonować takie Centra w Polsce i wypracowanie wytycznych do ich tworzenia na terenie całego kraju²².

W wyniku wyborów październikowych w 2023 roku i zwycięstwa ugrupowań Koalicji Obywatelskiej zmienił się model sprawowania władzy i prowadzenia polityki państwa. W ramach nowego otwarcia sprawą niezwykle ważną okazały się być kwestie dotyczące migrantów. W październiku 2024 roku Rada Ministrów przyjęła dokument „*Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025–2030*”, który określa podstawowe cele i kierunki nowej strategii migracyjnej Polski²³. Przyjęty przez rząd dokument odnosi się do ośmiu obszarów interwencji

²² Zob. W. Szczepański, sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Odpowiedź na interpelację nr 5464 w sprawie planowanej budowy 49 ośrodków dla emigrantów, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=DB5JWQ> (28.10.2025).

²³ *Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025–2030*. Załącznik do uchwały nr 120 Rady Ministrów z dnia 15 października 2024 r., *Strategia migracyjna 2025 – 20230.pdf* (10.12.2025). Zob. także *Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia dokumentu „Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025–2030”*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-uchwaly-rady-ministrow-w-sprawie-przyjecia-dokumentu-odzyskac-kontrolę-zapewnic-bezpieczenstwo-kompleksowa-i-odpowiedzialna-strategia-migracyjna-polski-na-lata-2025-2030> (10.12.2025). Przedmiotowa uchwała została przyjęta ze zdaniem odrębnym Wiceprezesa Rady Ministrów Krzysztofa Gawkowskiego, Minister Rodziny,

polityk publicznych, w tym także tych dotyczących włączania i integracji imigrantów w polskim społeczeństwie. Działania integracyjne opisane w obszarze szóstym rządowej Strategii dotyczą „w szczególności zobowiązań i praw cudzoziemców, tak aby proces integracji nie wpływał negatywnie na spójność społeczną w Polsce, a jednocześnie pozwalał wykorzystywać potencjał imigrantów. Kluczowym jest akceptacja przez cudzoziemców norm i zasad obowiązujących w polskim społeczeństwie”²⁴. Koncepcja integracji cudzoziemców legalnie przebywających w Polsce przedstawiona w Strategii opiera się na dwóch równoważnych założeniach, tj. cudzoziemcy dostosowują się do norm i zasad społecznych państwa przyjmującego, a państwo i społeczeństwo przyjmujące podejmować ma określone działania o charakterze edukacyjnym, pozwalającym lepiej zrozumieć konsekwencje napływu imigrantów oraz zapobiegającym jakimkolwiek przejawom rasizmu i ksenofobii²⁵. Celem tak skonstruowanej i prowadzonej polityki integracyjnej jest włączenie cudzoziemców do społeczeństwa, co umożliwić ma pełne wykorzystanie ich potencjału, zapobieganie i przeciwdziałanie radykalizacji religijnej oraz kultywowaniu sprzecznych z polskim prawem tradycji. Efektem tych działań ma być zmiana charakteru debaty publicznej w Polsce na temat cudzoziemców i imigracji²⁶. W dokumencie podkreśla się, że budowa kompleksowej i odpowiedzialnej strategii migracyjnej Polski ma opierać się na powiązaniu decyzji w zakresie polityki migracyjnej z polityką integracyjną, co oznaczać będzie, że decyzje o napływie cudzoziemców do naszego kraju uwzględniać będą ich możliwości integracyjne w nowym państwie i społeczeństwie²⁷. Strategia nie zawiera jednak szczegółowych informacji dotyczących tworzenia oraz organizacji i działania Centrów Integracji Cudzoziemców, odnosi się tylko do stwierdzenia, że śródk okresowy jej przegląd zbiegnie się z pierwszymi wnioskami z funkcjonowania Centrów, które powstają w 49 regionach Polski i są głównie skierowane do obywateli Ukrainy i Białorusi, przebywających w Polsce, co może być okazją do wprowadzenia zmian w polityce integracyjnej i dostosowanie jej do wyzwań związanych z jej realizacją²⁸. Więcej szczegółów dotyczących tworzenia i funkcjonowania Centrów Integracji Cudzoziemców można odnaleźć na stronie Departamentu Funduszy Europejskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w informacji o naborze wniosków dotyczących

---

Pracy i Polityki Społecznej Agnieszki Dziemianowicz-Bąk, minister do spraw Równości Katarzyny Kotuli i Ministra Nauki Dariusza Wieczorka.

²⁴ *Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo...*, s. 10.

²⁵ Tamże, s. 28–29.

²⁶ Tamże, s. 28.

²⁷ Tamże.

²⁸ Tamże, s. 30.

ich tworzenia oraz funkcjonowania²⁹. Zgodnie z wytycznymi, koncepcja Centrów Integracji Cudzoziemców ma być oparta na modelu *one – stop – shop* i zakłada, że będzie to przestrzeń świadcząca kompleksową pomoc i wsparcie dla różnych grup migrantów, a poprzez swoją działalność może przyczyniać się do kreowania lokalnej strategii integracyjnej, a w dalszej perspektywie czasowej odgrywać aktywną rolę w tworzeniu strategii wojewódzkich³⁰. Warunkiem niezbędnym w realizacji tak określonego celu jest współpraca administracji samorządowej, rządowej i organizacji sektora obywatelskiego. Działalność Centrów ma być finansowana przede wszystkim ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Ich powstanie koordynowane jest przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji odpowiedzialne za tworzenie spójnego, w skali kraju, wsparcia dla cudzoziemców legalnie przebywających w Polsce. Choć jest to projekt ogólnopolski, to decyzja o powstaniu centrów zależy przede wszystkim od samorządów i *„jeżeli marszałkowie województw stwierdzają, że nie chcą tego robić, bo w ich województwach nie ma migrantów i nie ma potrzeby udzielania korepetycji z języka polskiego dla dzieci ukraińskich czy białoruskich, czy promowania wśród migrantów polskich wartości, to nie muszą tego robić. Jesteśmy państwem demokratycznym, nikt im tego nie narzuca”*³¹. W ramach tak określonych wytycznych samorząd województwa zachodniopomorskiego w kwietniu 2024 roku ogłosił nabór partnerów do wspólnej realizacji projektu w zakresie wsparcia migrantów poprzez utworzenie dwóch Centrów Integracji Cudzoziemców, jednego w Szczecinie, drugiego w Koszalinie³². Centra mają działać w formule *one – stop – shop* i zapewnić niezbędną pomoc oraz kompleksowe usługi umożliwiające funkcjonowanie cudzoziemców przebywających na terenie Pomorza Zachodniego³³. Okres realizacji projektu zaplanowany został pomiędzy styczniem 2025 roku a końcem czerwca 2029 roku. Zakres wsparcia cudzoziemców obejmuje pomoc prawną, administracyjną, psychologiczną,

²⁹ Zob. FAMI.02.01-IŻ.00-004/24-tworzenie Centrów Integracji Cudzoziemców (CIC) na obszarze Polski, Departament Funduszy Europejskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, <https://www.gov.pl/web/dfe-mswia/fami0201-iz00-00424---tworzenie-centrow-integracji-cudzoziemcow-cic-na-obszarze-polski> (12.02.2026).

³⁰ Tamże.

³¹ Maciej Duszczyk, Podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w latach od 22 grudnia 2023 r. do 1 grudnia 2025 r., www.samorząd.pap.pl/aktualności/duszczyk-decyzja-o-powstaniu-centrow-integracji-cudzoziemcow (6.08.2025).

³² Zob. *Ogłoszenie o naborze partnerów do realizacji projektu w ramach FAMI*, <https://www.bip.wzp.pl/sites/bip.wzp.pl/files/articles/ogloszeniepartnerstwofami.pdf> (12.02.2026).

³³ Tamże.

kursy języka polskiego na poziomie A1/A2, doradztwo zawodowe czy warsztaty międzykulturowe. Na realizację projektu dla obu miast przeznaczono ponad 14,5 miliona zł, z czego 90% środków pochodzi z unijnego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji a pozostałe 10% to finansowy wkład samorządu województwa zachodniopomorskiego, Urzędu Województwa Zachodniopomorskiego i partnera spoza sektora finansów publicznych, tj. organizacji pozarządowej wyłonionej w drodze rozpisane konkursu. Do postępowania konkursowego jako jedyna, zgłosiła swoją ofertę Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej i to ona pełnić będzie tę rolę. Centrum Integracji Cudzoziemców w Koszalinie miało rozpocząć swoją działalność na początku 2025 roku, jednak z przyczyn formalnych dotyczących opóźnień w przygotowaniu i podpisaniu odpowiedniej umowy pomiędzy Zachodniopomorskim Urzędem Marszałkowskim, Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej i Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, termin uruchomienia placówki został wydłużony. Dodatkowym problemem było znalezienie na terenie miasta lokalu, w którym Centrum mogłoby prowadzić swoją działalność. Ostatecznie zdecydowano, że będzie to siedziba koszalińskiej Caritas. W maju 2025 roku Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego podjął uchwałę w sprawie przyjęcia stanowiska dotyczącego Centrów Integracji Cudzoziemców oraz nielegalnych migrantów, w której stanowczo potępił proceder nielegalnej migracji, w pełni poparł działania rządu premiera Donalda Tuska, sprzeciwiające się relokacji nielegalnych migrantów przybyłych do krajów UE w tym Polski oraz przypomniał, że idea utworzenia Centrów Integracji Cudzoziemców była pomysłem rządu Prawa i Sprawiedliwości, a pierwsze pilotażowe centra uruchomiono w październiku 2021 roku³⁴. W uchwale znalazł się także apel do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z prośbą o rozważenie pomysłu Sejmiku dotycząca zmiany nazwy placówek na Biura Wsparcia Cudzoziemców, co – zdaniem radnych – będzie bardziej adekwatne do profilu takich miejsc oraz zapobiegnie rozbudzaniu niepokojów i złych społecznych emocji wokół idei kompleksowego wspierania cudzoziemców w trudnym procesie adaptacji. W grudniu 2025 roku na łamach lokalnej prasy pojawiła się informacja, że Centrum Integracji Cudzoziemców w Koszalinie będzie działać pod zmienioną nazwą tj. Biura Informacji i Wsparcia Kulturowego. Komunikat o zmianie nazwy został przekazany Caritas przez Zachodniopomorski Urząd Marszałkowski, a za głównym powód podano, że w odbiorze społecznym nie

---

³⁴ Uchwała nr IX/122/25 sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2025 roku w sprawie przyjęcia stanowiska dotyczącego Centrów Integracji Cudzoziemców oraz nielegalnych migrantów, https://baw2.wzp.pl/UMWZP/document/10187/Uchwala-IX_122_25 (25.02.2026).

będzie budzić mylnych skojarzeń i obaw. Zadania, które będzie realizowało Biuro są takie same jak w projekcie dotyczącym działalności Centrów, a na podkreślenie zasługuje fakt, że Biuro nie oferuje pomocy w postaci zakwaterowania czy noclegów³⁵.

Idea powstania Centrów Integracji Cudzoziemców od samego początku wzbudzała ogromne emocje wśród polskiego społeczeństwa oraz części polityków, szczególnie tych reprezentujących prawą stronę sceny politycznej. W wielu miastach, w tym także w Koszalinie, odbyły się antyimigranckie marsze, podczas których głośno sprzeciwiano się planom utworzenia takich placówek, a także domagano się wzmocnienia kontroli na granicy z Niemcami, deportacji imigrantów skazanych za przestępstwa oraz ściganie karne osób utrudniających wykonywanie działań Policji i Straży Granicznej. Sprzeciw części mieszkańców Koszalina wobec powstania Centrum Integracji Cudzoziemców przybrał formę obywatelskiego projektu uchwały, pod którym zebrano ponad tysiąc podpisów. Po weryfikacji przez urzędników koszalińskiego ratusza za ważne uznano 782 deklaracje i po spełnieniu pozostałych proceduralnych wymogów projekt trafił pod obrady Rady Miejskiej. 25 września 2025 roku podczas sesji Rady, po burzliwym przebiegu debaty nad uchwałą przeciwko utworzeniu w mieście Koszalin i prowadzeniu przez Caritas diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej Centrum Integracji Cudzoziemców, radni miejscy większością głosów projekt uchwały odrzucili³⁶.

Przykład Koszalina pokazuje nie tylko to, jak złożona i wieloetapowa jest formalna ścieżka dotycząca tworzenia miejsc, w których cudzoziemcy przebywający legalnie w Polsce mogą otrzymać kompleksową i dostosowaną do ich potrzeb pomoc. To również niezrozumienie samej idei Centrów, których najważniejszym celem ma być ułatwianie cudzoziemcom procesu adaptacji w polskim społeczeństwie i tym samym minimalizowanie skutków ewentualnej ich marginalizacji i wykluczenia z życia lokalnych i regionalnych społeczności. To dowód i przejaw uprzedzeń podsycanych przez niektóre ugrupowania polityczne i związanych z nimi polityków oraz ujawniany przez pewne środowiska subkulturowe.

³⁵ Zob. *Biuro Informacji i Wsparcia Kulturowego na Pomorzu Zachodnim*, <https://koszalin.caritas.pl/centrum-integracji-cudzoziemcow-na-pomorzu-zachodnim> (11.02.2026).

³⁶ Zob. *Cudzoziemcy podzielili Radę Miejską w Koszalinie. Na sesji padło mnóstwo ostrych słów*, <https://gk24.pl/cudzoziemcy-podzielili-rade-miejska-w-koszalinie-na-sesji-padlo-mnostwo-ostrych-slow-zdjecia/ar/c1p2-28016891> (26.09.2025).

Uwagi końcowe

Obywatelskie projekty uchwał wyrażających kategorię sprzeciw części lokalnych mieszkańców wobec takich inicjatyw czy protesty i marsze przeciwko uchodźcom, nie tylko pokazują jak głęboki jest poziom niewiedzy i braku rozumienia zasad i mechanizmów władzy odpowiedzialnych za kierowanie procesami rządzenia i sterowania życiem zbiorowym. Żyjemy w świecie megazmian cywilizacyjnych, kulturowych i technologicznego tsunami, w świecie, w którym na naszych oczach zmienia się nie tylko międzynarodowy ład i porządek, ale także reguły i zasady, według których prowadzi się globalną grę polityczną. W tak nieprzewidywalnym świecie główni moderаторzy odpowiedzialni za projektowanie działań w zakresie realizacji wspólnotowych i krajowych polityk publicznych, stoją przed ogromnym wyzwaniem sformułowania takiego programu, który uwzględni rzeczywiste warunki i tendencje zmian zewnętrznych, tj. europejskich oraz wewnętrznych, krajowych. Do realizacji programowych zadań potrzebne jest też odpowiednie instrumentarium, które umożliwi osiągnięcie zakładanych celów. Ustanowienie unijnego mechanizmu finansowego w postaci Funduszu Azylu Migracji i Integracji ma przyczynić się do efektywniejszej realizacji zadań ramach polityki migracyjnej oraz skutecznego zarządzania przepływami migrantów.

Idea powstania w Polsce Centrów Integracji Cudzoziemców, których działalność jest finansowana ze środków specjalnego unijnego funduszu, powinna być odczytywana jako obiecująca próba rozwiązywania regionalnych czy wręcz globalnych problemów wiążących się ze zjawiskiem migracji. Podejmowane działania, o czym świadczą praktyczne doświadczenia, zderzają się z wieloma czynnikami kształtującymi ocenę i postawę społeczności lokalnych, w środowisku których placówki te mogłyby powstawać i funkcjonować. Czynniki te w jaskrawej formie odzwierciedlają stan kultury politycznej dominującej w tych społecznościach. Zaproponowane przez Unię Europejską instrumentarium nie jest idealne, lecz optymalne, uwzględniające bieżące potrzeby i oczekiwania demokratycznych europejskich społeczeństw w zakresie rzeczywistych wyzwań cywilizacyjnych i kulturowych. Ewentualne korekty programów czy zmian w zakresie normatywnych i organizacyjnych instrumentów realizacji unijnej polityki migracyjnej są uzasadnione dopiero po rzetelnym sprawdzeniu tego, co udało się zrealizować, a co nie przetrwało próby czasu. Trudną do przecenienia rolę odgrywa tu działalność edukacyjna, oparta na dyskursie argumentacyjnym, a nie na wrogich hasłach wzbudzających negatywne emocje wobec migrantów.

Bibliografia

- Cichoń K., *Migracje ludności w Europie jako czynnik wyzwań bezpieczeństwa państw. Kryzys migracyjny i uchodźczy w 2015 i 2022 roku*, «Analizy i komentarze. Prace studentów, Centrum Europy Wschodniej» 2023, nr 4.
- De Haas H., *Migracja bez mitów. Wszystko, co trzeba wiedzieć o najbardziej spornej kwestii w polityce*, Sieradz 2025.
- Roubini N., *Megazagrożenia*, Warszawa 2023.
- Szymańska J., *Unijny pakt o migracji i azylu – wzmocnienie kontroli na granicach i obowiązkowa solidarność*, «Biuletyn PISM» 28.03.2024, nr 47(857).
- Zalewski P., *Działania administracji państwowej w Polsce wobec uchodźców z Ukrainy w pierwszych tygodniach wojny w Ukrainie 2022 roku* *Aspekty prawne i securitologiczne*, «Studia Politicae Universitatis Silesiensis» 2022, t. 34.
- Zeihan P., *Koniec świata to dopiero początek. Scenariusz upadku globalizacji*, Warszawa 2023.